

door de ogen van #oomludo

door de ogen
van #oomludo

Frank Norbert Rieter

Uitgeverij Leviathan
Nijmegen 2024

de geboorte van een personage

De geboorte van een personage

Oom Ludo zou zonder twijfel vinden dat een inleiding het beste kan worden overgeslagen om hoogstens pas achteraf te lezen. Het is u dus bij voorbaat vergeven als deze inleiding u niet of pas na het doorbladeren van dit boek bereikt. Hier op welk moment en wat voor omleiding dan ook aangekomen, is de eerste logische vraag wellicht: ‘Wie is die oom Ludo?’. Er is echter niet één oom Ludo. Er is de hashtag #oomludo van het fotoproject, het archetype, het personage en de roman. Ze komen logisch uit elkaar voort en het antwoord wordt het beste gegeven door het ontstaan te beschrijven.

In 2015 schreef ik bij het plaatsen van een foto op instagram in een opwelling: ‘Oom Ludo moet af en toe een tijdje tot rust komen’. Het was een foto van een gesloten deur, voorzien van een wat merkwaardige metalen dwarsbalk. In de verhouding tussen de tekst en de foto, en in het tot rust komen, zat al de kern van het boek waar het uiteindelijk toe zou leiden. De vrije associatie bij een waarneming. Het tot rust komen: de afstand tot de wereld. En de figuur: een zonderlinge oom Ludo. Er volgden meer foto’s met #oomludo. Het werd een serie met als doel om de lezer via de tekst met andere ogen naar de foto te laten kijken.

In het begin was oom Ludo nog een archetype. Er is een stuk of wat boeken waar een oom met de naam Ludo in voorkomt. In een woordenboek trof ik als voorbeeldzin aan: ‘Onze nonkel Ludo is gisteren begraven’. Ludo is een goede naam voor een bepaald type oom: een oom die direct een aansprekend personage is. Ludo staat voor de spelende mens. De naam benadrukt het zorgeloze, onbevangen en experimenterende karakter. Een oom is iemand die dichtbij staat, want het is familie, maar gelijktijdig wat verder weg, namelijk buiten het eigen gezin. Met de teksten bij de foto’s probeerde ik het onderbewuste aan te spreken. Ik roerde in hetzelfde oersoep aan collectieve gevoelens en associaties waar archetype oom Ludo leeft.

Hoe meer teksten is schreef, hoe meer we over oom Ludo te weten kwamen. Langzaam ontstond een beeld van zijn beleavingswereld. Het werd een figuur met persoonlijkheid en een eigen leven. Het project #oomludo groeide uit tot een personage-onderzoek. Met de foto’s onderzocht ik niet alleen het kijken naar de wereld, maar alle dimensies van het personage. Waaronder de zwaarmoedige: het leven als een langgerekte sterfscène. En ook de creatieve, speelse oom Ludo, die kansen ziet.

Gaandeweg werd me duidelijk dat er een verhaal achter die oom Ludo schuil ging, dat ik niet alleen in de korte teksten bij de foto’s kon uitdrukken. Het idee voor de roman kreeg vorm in mijn hoofd. Ik schreef een synopsis en werkte die vervolgens gestaag uit. Het tempo waarin ik nog foto’s plaatste nam wat af. Het onderzoek en de tekening van de beleavingswereld verschoof gaandeweg naar de broodtekst van de roman in wording.

Hoewel de oom Ludo bij de foto’s soms ook een wat minder speelse of vrolijke kant had, worstelde ik aanvankelijk met de toon van het boek. De zwaarmoedige kant van oom Ludo moest er onvermijdelijk ook zijn, maar hij mocht van mij niet de overhand krijgen. Het tragische en het komische, het speelse en het dramatische – ik vond het niet eenvoudig de balans te vinden. Alle kanten zitten in de fotoserie en in mij als schrijver. En ik vind het allemaal nodig voor een relevant boek in onze tijd.

Dat laatste wil ik graag toelichten. Teveel schrijvers zien het ‘erge’ en het ‘dramatische’ als de kern van hun schrijven: de ziel van hun werk. Wie inspiratie uit de wereld om ons heen put, laat zich makkelijk inspireren tot het schrijven van een tragische literaire roman of een gitzwarte dystopie. Moord en doodslag. Ontrouw

en oplichterij. Pandemieën en onlusten. Discriminatie en geweld. Winstbejag en natuurvervuiling.

Ik ben niet zo'n schrijver. Het is niet zo dat er niets mis gaat in de roman *Oom Ludo*, maar al met al werd het in dit treurig stemmende tijdgewricht een vrij vrolijk en optimistisch boek. Ik hecht daaraan. Ik vind het eigenlijk ook de taak van een schrijver. Je moet niet alleen de chroniqueur van ellende zijn. Of de grote roepstoeter van wat er allemaal mis kan gaan. U kunt vast zelf de voorbeelden daarvan wel verzinnen. Voor mijzelf denk ik: je kunt (en moet misschien zelfs wel) ook de rol kunnen nemen van degene die laat zien hoe het anders of beter kan.

Als een schrijver zich nog geen betere wereld kan voorstellen, hoe moeten we die dan ooit met z'n allen bereiken? Er zijn naar mijn smaak de afgelopen eeuw iets teveel dystopieën geschreven: en wat heeft dat ons gebracht?

In mijn overtuiging klinkt de echo door van een schrijver die ik zeer bewonder: Ursula Le Guin. Zij laat in haar werk goed schrijverschap en engagement heel mooi samengaan. In 2014 ontving zij de Medal for Distinguished Contribution to American Letters. Bij die gelegenheid zei zij ondermeer:

"I think hard times are coming, when we

will be wanting the voices of writers who can see alternatives to how we live now. Who can see through our fear-stricken society and its obsessive technologies to other ways of being, and even imagine some real grounds for hope. We will need writers who can remember freedom—poets, visionaries; the realists of a larger reality. (...) Resistance and change often begin in art, and very often in our art: the art of words."

Daarmee drong zich de vraag aan mij op: wat voor boeken wil ik schrijven? Ik wil een hoopvol en optimistisch boek schrijven. Het hoeft niet allemaal leuk en vrolijk te zijn, maar ik wil graag nuance, visie en schoonheid bieden. Ik wil een boek schrijven dat mensen uitnodigt om met wat andere, nieuwsgierigere ogen naar de wereld te kijken. Dat maak ik natuurlijk nooit bij ieder boek en bij iedere lezer waar. Maar de roman *Oom Ludo* raakte van mijn streven doortrokken.

Ik gaf *Oom Ludo* uit in het jaar dat Covid 19 voor lockdowns zorgde. De boekpresentatie was een bescheiden online bijeenkomst. Toch vond het boek zijn weg naar de lezer.

De elementen die al in de fotoserie verschenen lagen las ik terug in reacties van recensenten en lezers. Soms verrast, soms dankbaar. Het bracht soms zowel een lach

uit vervreemding als troost om herkenning. En daarmee was het doel bereikt en stevende oom Ludo in al zijn verschijningsvormen op een afronding af.

Met het publiceren van de roman in 2020 liep de fotoserie ten einde. Met het schrijfproces had ik me meer in de manier van kijken en denken van oom Ludo verdiept dan ik met de foto's had kunnen doen. Ik had zijn stem gevonden. Zijn gedachten verwoord. De roman was in de ik-persoon geschreven. De tekst bij de allerlaatste foto in het boek laat dat verschuiven van het perspectief zien. Er wordt niet meer verteld wat oom Ludo ziet, doet of denkt, maar hij is zelf aan het woord, net als in de roman.

Ook bespeurde ik in de foto's en de waarnemingen dat enige herhaling begon op te treden. Voor het sleets kon worden zette ik er een punt achter. Het boek was de wereld in gezonden. De #oomludo foto's stonden voor wie ze zocht nog online.

Een paar jaar gingen voorbij. Andere projecten en boeken vroegen om aandacht. Ik plaatste in het geheel niet meer op instagram, Moederbedrijf META toonde een

almaar toenemend gebrek aan scrupules voor intellectueel eigendom. In 2024 besloot ik daarom mijn instagram account grotendeels leeg te maken.

De #oomludo foto's archiveerde ik met alle teksten en tags. Alle foto's en teksten vormden voor mij nog steeds een boeiend geheel. De reeks kon prima op zichzelf staan. Los van het verhaal dat in de roman verteld werd en het personage dat oom Ludo daarin geworden was. Ik herinnerde me het voornemen om de foto's en teksten eens te bundelen, iets wat er in de corona-jaren rondom het uitgeven van *Oom Ludo* niet van gekomen was.

Het werd uiteindelijk dit boek voor op de salontafel. Een veel gebruikte term daarvoor is koffietafelboek. Maar bij dat woord denk ik dan meteen dat oom Ludo het zonder twijfel ongepast zou vinden om bij een koffietafel in een boek te bladeren.

Geniet van #oomludo en kijk speels naar de wereld,

Frank Norbert Rieter

Oom Ludo moet af en toe een tijdje tot
rust komen.

Toen oom Ludo eindelijk uit de kast kwam, was niemand echt verbaasd.

Oom Ludo hield de auto aan om te kunnen vluchten als er oorlog zou komen.

10

Oom Ludo kan zich de tijd herinneren dat boeken nog gelezen werden.

Oom Ludo staart uit het raam en mijmert over de eerste auto die hij kocht.

Even dacht oom Ludo dat er de afgelopen
honderd jaar in de benedenstad weinig
veranderd was.

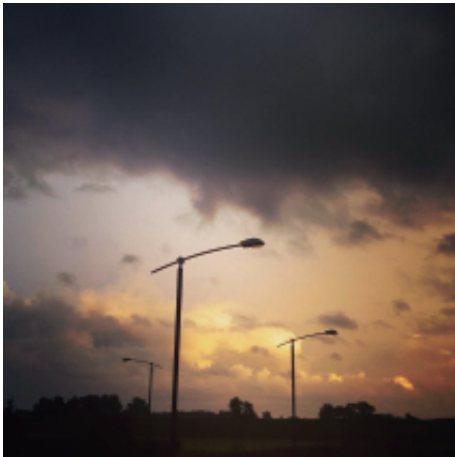

Oom Ludo voelde weemoed maar wist niet waarom.

Oom Ludo zette de vuilniszakken buiten en besloot er verder niet over na te denken.

12

Oom Ludo herinnerde zich de luchten van vroeger.

Oom Ludo had wel eens over robots gedroomd.

Van oom Ludo mocht het een onsje meer
zijn.

Oom Ludo zag geen uitweg en ging in een hoekje zitten wachten tot iemand hem zou vinden.

Oom Ludo kocht direct de hele voorraad op.

14

Oom Ludo koos na lang twijfelen de andere deur.

Oom Ludo betrad het bos met de bladblazer in de aanslag.

Oom Ludo wilde zich verstoppen, maar
vreesde dat niemand ooit naar hem op
zoek zou gaan.